

.е.н. Ілляшенко С.М., к.е.н. Ілляшенко Н.С.
Сумський державний університет
ДОСВІД РОЗРОБКИ КУРСУ "ІННОВАЦІЙНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ" ЗА
ПРОГРАМОЮ TEMPUS

Однією з головних проблем сучасної економіки є швидке старіння знань робочої сили, що ініційоване прискоренням темпів науково-технічного прогресу. Світовий досвід свідчить, що у економічно розвинених країнах набуває поширення концепція безперервного навчання протягом усього періоду трудового життя населення. Ця концепція є актуальною і для вітчизняних реалій, звичайно, якщо не задовольнятися роллю сировинного додатка та джерела дешевої некваліфікованої робочої сили.

Важливу роль у забезпеченні економічного розвитку нашої країни відіграють працівники органів державної влади і органів місцевого самоврядування, що актуалізує проблему підвищення їх кваліфікації у руслі задекларованого переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку. У цих умовах особливої актуальності для їх підготовки набуває інноваційний менеджмент, який розглядається як наука і практичне керівництво з управління інноваційними процесами на макро- і мікрорівнях економіки. Як свідчить практика, у сучасних умовах серед складових частин антикризового менеджменту консолідує роль відіграє саме інноваційний менеджмент, що забезпечує узгоджену взаємодію інших його видів: фінансового менеджменту, операційного менеджменту, менеджменту персоналу, маркетингового менеджменту тощо. Метою вивчення дисципліни "Інноваційний менеджмент" саме держслужбовцями є формування у них цілісної системи знань щодо інновацій та механізму управління ними, набуття навичок управління інноваційними процесами на підприємстві чи в установі, у галузі, регіоні та країні.

Враховуючи викладене автори прийняли участь як співрозробники (разом з колегами з Російської федерації (РФ)) у розробці навчальних матеріалів з курсу "Інноваційний менеджмент" для підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування (держслужбовців). Роботи виконувалися у рамках проекту EXESIS програми TEMPUS.

Розроблений комплект матеріалів включає: робочу програму курсу; лекційні матеріали; матеріали для проведення семінарських занять; практикум; завдання для виконання курсової роботи (проекту); завдання та методичні вказівки для самостійної підготовки; тести для самоперевірки рівня засвоєння матеріалу; питання, що виносяться на підсумковий контроль. Розроблено версії матеріалів для очної форми навчання, очно-заочної, заочної. При цьому до уваги було взято той факт, що матеріали призначені для короткотермінової перепідготовки держслужбовців, а не звичайної вищої освіти. Цим було обумовлено концентровану, стислу форму подачі матеріалу, його практичну зорієнтованість, наявність великої кількості прикладів, відведення значної частини навчального часу (в основному, що стосується поглибленої підготовки) для самостійного вивчення матеріалів курсу тощо. Розроблено також електронні версії навчальних матеріалів (їх основу становить ілюстрований електронний підручник), які можуть використовуватися для дистанційного навчання. Усі розробки викладено для відкритого доступу усім зацікавленим особам на сайті проекту EXESIS.

Головними проблемами при розробці курсу були: узгодження стандартів освіти України та РФ щодо змісту дисципліни "Інноваційний менеджмент"; виділення спільної частини курсу та частин, що враховують особливості РФ та України (зокрема, приклади, які ілюструють інноваційну діяльність в обох країнах, специфіку законодавчого забезпечення інноваційної діяльності в обох країнах); раціоналізація розподілу робіт щодо підготовки навчальних матеріалів між представниками Сумського державного університету та Московського державного обласного університету; переклад матеріалів з української мови на російську і навпаки.

Спількування розробників та обмін матеріалами відбувалися за допомогою електронної пошти. Робочою мовою спочатку була англійська, але потім за сприяння координатора проекту взаємно узгодили російську. Російський партнер безпосередньо приїздив до СумДУ для координації і узгодження робіт за проектом. Методичну допомогу при

розробці курсу і узгодженні матеріалів різних розробників надавав координатор проекту. Один з українських авторів проекту пройшов двотижневе навчання і стажування у ФРН з розробки курсів навчальних дисциплін відповідно до міжнародних стандартів.

До позитивних моментів виконання робіт за проектом слід віднести той факт, що розробниками (російськими і українськими) спільно підготовлено і видано у РФ навчальний посібник з курсу "Інноваційний менеджмент", який буде використано у навчальному процесі з вивчення однойменної дисципліни студентами економічних спеціальностей обох країн. Видання здійснено за кошти проекту.

Окрім того, підготовка матеріалів курсу ініціювала авторів (з української сторони) до підготовки і видання підручника з курсу "Інноваційний менеджмент" з грифом Міністерства освіти і науки (МОН) України для підготовки студентів за спеціальністю "Управління інноваційною діяльністю" (специфічні категорії).

Структура і зміст підручника відповідають вимогам Стандарту освіти України. Він, в основному, побудований на оригінальних авторських матеріалах, що були раніше опубліковані у численних підручниках і навчальних посібниках з грифом МОН України, а також у монографіях. Викладення теоретичного матеріалу супроводжується в тексті прикладами з практики вітчизняних підприємств. У кінці кожного розділу подано контрольні запитання для самоперевірки рівня засвоєння навчального матеріалу.

Окремим розділом подано практикум з інноваційного менеджменту. Він містить: теми семінарів з обговорення теоретичних питань курсу і методичні вказівки щодо їх проведення; розрахункові й аналітичні задачі з прикладами їх розв'язання, які охоплюють основні розділи навчального посібника; завдання для виконання курсової роботи; тести для перевірки теоретичних знань і практичних навичок. У практикумі були використані матеріали інноваційної діяльності вітчизняних підприємств і установ. Підручник містить глосарій, який допоможе засвоїти термінологію курсу "Інноваційний менеджмент".

На базі підручника авторами було розроблено методичні вказівки для виконання практичних завдань з однойменного курсу.

При розробці підручника і методичних вказівок було враховано рекомендації і зауваження російських партнерів і координатора проекту, а також їх багаторічний досвід при розробці подібних навчальних матеріалів за програмою TEMPUS.

Засвоєння держслужбовцями (особами, які безпосередньо впливають на економічну політику держави і її регіонів) матеріалів курсу "Інноваційний менеджмент" є однією з передумов формування в Україні сприятливого інноваційного середовища, активізації переходу вітчизняної економіки на інноваційний шлях розвитку з метою входження на рівних у світове співтовариство економічно розвинених країн.

Підводячи підсумки слід зауважити, що досвід виконання проектів з підготовки навчальних матеріалів за програмою TEMPUS слід враховувати у плануванні і організації навчального процесу вітчизняних ВНЗ. Виконання робіт дозволило авторам ознайомитися з порядком розробки подібних курсів дисциплін у інших країнах, вивчити міжнародні вимоги до їх розробки та представлення і застосувати отримані знання й досвід у своїй фаховій діяльності викладача – при удосконаленні існуючих та розробці нових курсів дисциплін. А це надає змогу побудувати навчальний процес відповідно до вимог міжнародних стандартів, що, в свою чергу, дозволяє СумДУ на рівних увійти до європейського освітнього простору (крайньою мірою, формує передумови такого входження).

Автори вважають за доцільне продовжити співпрацю з розробки курсів навчальних дисциплін за програмою TEMPUS.